

Na Harvardu si člověk uvědomí ohromnou míru podpory vzdělávání

Miloš Ševčík, zástupce vedoucího katedry filozofie Fakulty filozofické ZČU, se na Západočeské univerzitě, stejně jako na Univerzitě Karlově, věnuje estetice. Práce v tomto oboru ho v roce 2013 zavedla na prestižní konferenci na Harvardovu univerzitu v USA, kam se od té doby ještě třikrát vrátil. Rozdíl je ovšem v tom, že zatímco o první účast na konferenci musel Miloš Ševčík žádat, o další návštěvy už žádali organizátoři jeho. Dá se říci, že Miloš Ševčík na Harvardu reprezentuje sám sebe, dvě české vysoké školy i Českou republiku.

Našel jsem několik definic estetiky, ale nejlepší bude se zeptat přímo vás. Co všechno si pod tou disciplínou máme představit?

Estetika je dnes už tradiční filozofická disciplína, protože způsob přemýšlení o jednotlivých estetických fenoménech je starý jako filozofie sama. Od počátku filozofie nacházíme úvahy o kráse a harmonii a v průběhu novověku se k nim přidává celá řada dalších témat. Oficiálně ovšem estetika vzniká v roce 1750, kdy německý filozof Baumgarten vydal spis Estetika, ve kterém poprvé definoval to pole, kterým se estetika zabývá. Od té doby se tento obor etabloval na univerzitách. Nejprve ve středoevropském regionu, později v dalších.

Takže nauka o kráse?

Definice estetiky není snadná – pokud má být přesná a krátká, je tautologická, tedy že estetika je věda o estetických jevech. Estetika se sice tradičně považovala za vědu o kráse, ale brzy se ukázalo, že krása není jediný fenomén, kterému se věnuje, protože existuje celá řada dalších. Estetika tedy zahrnuje celou širokou oblast, kterou lze kromě krásy popisovat termíny jako vznešeno, komično, vkus, nápodoba, katharsis. Nezaměřuje se výhradně na umění, ačkoliv filozofie umění je její významnou součástí, patří k ní například rozsáhlá oblast estetiky prostředí, zejména přírody nebo prostředí vytvářeného člověkem.

Vy jste estetiku vystudoval na Univerzitě Karlově a prakticky hned po studiu jste na tamní katedře estetiky začal pracovat. Kromě toho jste ale

nastoupil také na katedru filozofie Západočeské univerzity v Plzni. Proč jste se rozhodl nastoupit i do Plzně, pocházíte odtud?

K západním Čechám mám hezký vztah, můj otec se narodil v Klatovech, ale to je jen jedna část odpovědi. Zaměření plzeňské katedry filozofie je totiž dlouhodobě velmi široké a zahrnuje celou řadu filozofických disciplín, které se v takovém rozsahu na jiných katedrách v České republice třeba ani nepěstují, a estetika byla jednou z tradičně podporovaných disciplín. Po určité době tu dokonce existovalo samostatné oddělení estetiky a estetika je nadále velmi významnou součástí studijních plánů v bakalářském i navazujícím magisterském studiu. Věnuje se jí několik lidí, dá se rozvíjet a právě prostředí plzeňské katedry ji zasazuje do širšího rámce ostatních filozofických disciplín, což představuje výzvu přemýšlet o vztazích estetiky k dalším disciplínám a oborům, které tu jsou podporovány, jako jsou různé typy dějin umění a podobně. Proto pro mě byla Plzeň zajímavá, mohu se tady pustit i do jiných problémů, než kdybych se zabýval výhradně estetikou.

A jak jste se coby odborník na estetiku ze dvou českých univerzit dostal v roce 2010 na věhlasný Harvard?

Byla to určitá náhoda. Začínal jsem se zajímat o dění v zahraničí, kde jsou jaká centra výzkumu blízka tomu, co jsem já sám dělal, a díky tomu jsem se dostal k instituci World Phenomenology Institute, jejíž významnou oblastí činnosti je výzkum filozofie umění – výtvarných umění a literatury. Řekl jsem si, proč se nezkusit

přihlásit a vypravit na výroční konferenci, kterou World Phenomenology Institute pořádá právě na Harvardově univerzitě v USA. V té době jsem totiž začal pracovat také na výzkumném projektu týkajícím se filozofie umění Jana Patočky, a právě z tohoto okruhu jsem nabídl přednášku. Moje nabídka byla přijata a jel jsem na první konferenci.

Jak na vás Harvard zapůsobil?

Já už jsem v té době měl za sebou řadu výjezdů na zahraniční konference i stipendijních pobytů, takže zásadní šok nebo překvapení to pro mě nebylo, ale byla to moje první cesta do Spojených států amerických. Když tam člověk přijede, uvědomí si hlavně ohromnou míru podpory, kterou tam má vzdělávání. Stačí se dostat do kampusu a vidět, jak vážnou věcí tam vzdělání je. Určitou nervozitu mohlo přinášet setkávání s novými lidmi, na druhou stranu všichni se věnovali podobnému oboru jako já, takže jsem rychle navázal kontakty, které se mohly do budoucna rozvíjet.

První návštěva Harvardu byla tedy z vašeho popudu, ale ty další už ne.

V pozdějších letech, týkalo se to posledních dvou ročníků konference, už jsem byl vyzván, abych se zúčastnil a poslal návrhy přednášek. Při poslední příležitosti jsem byl požádán, abych se stal členem editorského týmu dvou odborných časopisů, které World Phenomenology Institute vydává u německého vydavatele Springeru. Ta nabídka byla zajímavá a zavazující, jsou to respektované časopisy, známé v širokém filozofickém prostředí.

Zajímalo by mě, jaký máte pocit, když jedete na takovou prestižní akci, protože tam vlastně kromě sebe reprezentujete i svoji školu a také svoji zemi. Je to zodpovědnost?

Máte svým způsobem pravdu, protože z toho vzdálenějšího pohledu je tam člověk skutečně vnímán jako reprezentant nějaké země, ačkoliv to jemu může znít směšně. Myslím, že z jejich pohledu jsem byl opravdu takovou vhodnou osobou, která je může informovat o pohybu filozofického dění v České republice a nějakém širším kulturně vědeckém filozofickém kontextu, a s přednášejícími z dalších zemí je to stejné. Institut se snaží budovat si síť.

Co vám osobně dala účast na harvardských konferencích? Jsou to ty kontakty, které jste už zmínil?

Je to určitě zkušenost, člověk se setká s jinými zvyklostmi, týkajícími se způsobu prezentace nebo diskuze, ale zajímavé efekty mají tyto návštěvy hlavně do budoucna. Naposledy byla takovým efektem letošní návštěva významné kanadské filozofky Marie Antonios Sassine, která také úzce spolupracuje s World Phenomenology Institute. Byla ochotna přijet do Plzně a přednést dvě přednášky na Fakultě filozofické. Doufám, že se

tato spolupráce bude rozvíjet dále, bavíme se o nějakém společném česko-kanadském projektu nebo o publikačních projektech. Další věc je, že World Phenomenology Institute nedělá konference jen v Harvardu, ale snaží se zhruba jednou za čtyři roky udělat také konferenci v zahraničí. Už nějakou dobu mluvíme o tom, že by bylo hezké ji uspořádat v České republice a Plzeň se jeví jako docela pěkný kandidát. Bylo by to velmi atraktivní pro nás i řadu účastníků ze zahraničí.

A to všechno až díky osobním kontaktům člověka s člověkem, ne instituce s institucí.

Na osobní úrovni se vždy naváží ty nejlepší kontakty. Seznámíte se s tím, co ostatní lidé dělají, jaké mají zájmy, v čem se blíží těm vašim nebo v čem se protínají. Jsou to lidé velmi angažovaní v přemýšlení, ve výzkumu, a je pro ně zajímavé setkávat se s lidmi, se kterými o těchto záležitostech mohou diskutovat. Osobní kontakt je přirozeným prostředím vzniku společných projektů, ať už grantových, nebo publikačních.

A to asi platí obecně pro akademiky stejně jako pro studenty.

Nepochybně. ●

PhDr. Miloš Ševčík, Ph.D.

*1973

Na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy absolvoval studium oborů estetika a filozofie a později také postgraduální studium oboru estetika. Od roku 2004 pracoval na FF UK jako odborný asistent, od roku 2012 je vedoucím katedry estetiky. Od roku 2004 pracoval jako odborný asistent také na katedře filozofie Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni, dnes je zástupcem vedoucí katedry.